

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai és társadalmi lap s a „Jogász-Egylet“ közlönye.

Szerkesztői szállás:

Szent-Miklós-utca 791.. sz. hvá a lap szellemi részét illető cikkek küldendők.

Kiadó-hivatal:

A ref. főtanoda könyvnyomdája, hova az előfizetési pénzek és reclamatiók küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor ára 6 kr; bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

A hirdetési díjak előre fizetendők.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal: Pesten: Lang Leopold, Erzsébettér, 9. sz.) Bécsben Haasenstein és Vogler (Nen-Markt 14. sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész lven.

ELOFIZETESI ÁR:

Félévre 3 frt.

Negyedévre 1 „ 50 kr.

M.-Vásárhely, 1875. szept. 7-én.

(Két cikk az igazságszolgáltatásról).

I.

Az első folyamodási bíróságok részbeni szervezése küszöbén állunk, izgatottság szállta meg azon polgárok kedélyét, kiknek lakterületéről a teljhatalmu igazságügyéri intézkedés egy törvényszéket törölt, vagy törlend el, visszatartani akarván azon kis hasznot, melyet számunkra a kényelmes perlekedés és a concurrentia pénzügyi tekintetben eredményezett; a bírák szintén aggodalommal várják a törvényesített felbomlás és újjáalakulás kimenetelét, s mind ez természetes jelensége az állam nem normalis állapotának. A normalis állapot az, mire a törvényhozó-teremben, a minisztériumokban, ezek ágazatai legalsóbb rétegeiben annyi szakképzett és nem szakképzett törekvés irányul, kik közül egyik a külhon codexei elméleteinek meghonosításában keresi a gyógyszert; másik a régi hazai institutióink továbbbi merev alkalmazásában találná fel az orvoslattott; a harmadik a kettőnek összhangzásba hozatalától reméli a foganatosabb rendszabályokat, mely utóbbi nézetet osztjuk mi is.

A teendők halmaza óriási, azok elintézése egy nemzedék életét veszi igénybe; jelenleg azonban az igazságszolgáltatás rendezése kerülván kiválóan felszínre, annak megoldása szükségességét érzik a polgárok, magány társalkodásuk tárgyát gyakorta képezi: annak érzetétől áthatva alkalmaz az igazságügyi minisztérium vas szorgalmat és páratlan odaadást a számtalan törvényjavaslatok miveletei körül, egyes szak- és gyakorlati férfiak, napi sajtón mindnyájan meggyőződés-szülte eszméikkel sietnek járulni a nagy munkához, fővényszemmel a pyramisokhoz; annál fogva szabadságot veszünk mi is kifejezést adni gondolatainknak, melyek inkább a gyakorlati téren születtek.

Az első folyamodási bíróságok szervezése kétségen kívül főkélléke az igazságszolgáltatás rendezésének, eszközlésének, azok szervezése mindek előtt helyiséget követel, egy központot a bíróság hatáskörében, lehetőleg geográfiai tekintetben is, hova a polgárok a létező közlekedési eszközök mellett könnyen eljuthassanak, s egyik bíróság helyisége a másikéhoz aránylag sem igen közel, sem igen távol ne legyen. Ezen átalános szempontok, mint objectiv szempontok felállítása mellett a bíróságok helyiségei megalapítása nagyon könnyűvé válik magában véve; de különben is a törvényhatóságok kikerekítése kérdésénél az ily szerű objectiv intézkedés irányadó, mert a kettő között nagy eltérés, nagy változás nem jöhet létre.

Az előbbi nézetek alapján, p. o. Erdélyben, ha a medgyesi és segesvári kir. törvényszékek

eltöröltetnének, s a kettő közötti központon Erzsébet várossában az Apafi-palotában állíttatnék fel egy kir. törvényszék, hova vasut vezet Segesvárról és Medgyesről; így szintén, ha eltűnnék a n.-enyedi kir. törvényszék Fejérvár és Kolozsvár között, ezen esetben nem panasznál Fogaras, hogy távol van Brassó; nem jajveszékelnének a több megszüntetett kir. törvényszékek helyiségei is, mert látnák, hogy tárgyilagoss nézet vezérelte az intézkedést.

Az első folyamodási bíróságok székhelyeit jelenleg mind és egyszerre kellene megállapítani, a magyar állam országos közérdeke jelölván ki a szervezésnél követendő sinormértéket, ez előtt hátrálnia kell minden particularis érdeknek, s az ezekért esengő küldöttségek kérlelhetetlenül visszatutasítandók, még pedig haladék nélkül; a Fabius cunctatori politika csak ott alkalmazható, hol az összealkotandó, de különben a forrongásban levő elemek leülepedését bizton lehet várni; de a hol a halasztás azokat csak elmérgesíti, s képtelenné teszi az összeolvadásra? ott elvetendő politika; édes hazánk keserű levét issza annak, hogy kormányférfiaink és honatyáink a tulzott humanismustól indittatva inkább a divatos cosmopolitanus szabadelvű, mint államiságunkat megszilárdító alkotmányos eszmék után kapkodtak.

A kérdéses bíróságok székhelyei megállapítván kevesebb számban, mint voltak, ennek természetes következtetése, hogy a megállított bíróságok teendői nagy mérvben szaporodnak, mivel azoknál nem csak az 1872-ben örökölt hátralékok még függőben maradt része, hanem a megszüntetett kir. törvényszékektől átjövendő ügydarabok is ellátásra várokoznak, melyekhez hozzá járulnak még azok, melyek az újabb institutiók keletkezéséből és a polgároknak egymással gyakoribb érintkezési viszonyából merülnek fel. Ennyi teendők halmaza megfelelő munkaerőt követel, melynek alkalmazásánál személyt és pénzt megtakarítani nem szabad. Ezen ténykörülmény elodázhatatlan követelménye az, hogy a fennmaradandó királyi törvényszékek megkivántató számú bírákkal és segédszemélyzettel láttassanak el; ezen kérdés megoldásánál pusztá képzelet, vagy azon vágy, hogy valamely összeg az állam javára megtakaríttassék, mérvadók nem lehetnek, annyival kevésbbé, mivel az első folyamodási bíróságok feladata sok tekintetben behatóbb, mint a magasabb fokuaké; mert, ha az első bíró a jogsérelmek közvetlen közlésével ezek tényálladékát alaposan nem körvonalozza és szabatosan nem határoz fölötte, azt többé nem képes a felsőbb bíró ugy elintézni. A bírák létszáma megállapítására gyakorlati adatok kívántatnak: ilyenek az igazságügyi minisztérium kezén levő azon kimutatások, melyeket a kir. törvényszékek évenként az egyének működéseiről felterjesztettek 1872. óta, s melyek tartalmából világosan kitűnik, hogy évenként egy szorgalmas, egy közép

szorgalmu és egy kevésbbé szorgalmas bíró hány ügydarabot látott el érdemlegesen? a középszorgalmu és képességű bíró által ellátott ügydarabok száma megadná a kulcsot, a létszám megalapítása körül minden ellátatlan, vagy ellátandó ügydarabokra vonatkozólag is. Medio tutissimus ibis. Cs. K.

— **Országgyűlés.** A képviselőház szept. 4-diki ülésében véglegesen megalakult. Miután korelnök bejelenté, hogy az igazoló osztályok befejezték működésüket, s így mi sem akadályozza többé a ház tisztviselőinek megválasztását, kezdetét vette a szavazás először is a ház elnökére, azután külön-külön az alelnökre s végül együttesen a háznapgyra és a jegyzőkre. A szavazás eredménye, mint előre is várni lehetett, egészen megegyezik a szabadelvűpárt kijelölésével. Megválasztattak: a ház elnökének (327 szavazat közül 305-el) Ghyczy Kálmán; alelnökeinek: Banó József és Várady Gábor; háznapgy-nak: Kovách László és jegyzőinek (a szavazási eredmények sorrendje szerint) Beöthy Algernon, Huszár Imre, Molnár Aladár, Tombor Iván, Orbán Balázs és Vächter Frigyes. Azután korelnök megköszönte ékes szavakban a háznak szíves támogatását s utána Ghyczy rövid, hatatos beszéddel foglalá el az elnöki széket a jelenvoltak zajos és lelkesült éljenzései között.

Előpatak, 1875. aug. 30.

Ma reggel 10 órakor nyitattott meg a természetvizsgálók XVIII-ik nagygyűlése az erre épített csinos és tág teremben.

Már 9 órakor tömve volt a nagy terem melegen érdeklődő közönséggel; a tudomány komoly férfiai közt bájos nők sokasága tűnt fel, tanusítva azt, hogy hölgyeink mindenkor és mindenütt, hol a haza üdvén, előmenetelén munkálkodni kell, kimaradni nem szoktak; itt volt a lelkes Damjanich Jánosné bájos unoka nővére Csernovics Roxánnal, kik messzi földről jöttek emelni az ünnepélyt; a tudomány férfiai közül az előbbi levelünkben közölteken kívül megemlítjük Dr. Bozoky Alajos, Berecz Antal, Bezerédi Lajos, Dr. Bökh Béla, Dr. Arányi Lajos, Dr. Otrobán Nándor, Böhlert Ede, Dr. Szombathelyi, Dr. Szabó Alajos, Dr. Poór Imre, Dr. Batizfalvi, Dr. Kádár Géza, Dr. Neudtvich Károly, Dr. Jedlik Anyós, Dr. Dezső Dénes, Dr. Tóthfalusi Gyula, Balagi Mór, Dr. Kelen, Dr. Koncha Győző, Dr. Gerloeczy Gyula, Hunfalvy Pál, Dr. Kátai Gábor, Dr. Tóthfalusi Gyula, Tóth Lőrincz, Dux Adolf s sok mások, kiket lapunk szűk tere nem engedi mind elősorolni.

Elnök Z. Knöpfler Vilmos egy szép és hatásos beszéddel nyitá meg a gyűlést, ez nem csak költői képekben gazdag, hanem valódi tudományos beszéd volt, mely azonban már terjedelménél fogva sem illesztethetvén ezen levélbe, lesz alkalmunk azt később egész terjedelmében közölhetni.

Az elnöki megnyitó beszéd után, Székely Gergely az előpataki birtokosság nevében üdvözölte e nagy gyűlést, ez átgondolt beszéd meghatóan érinté a m. birodalom megszakitásából eredett veszélyeket, szenvedéseket; kiemelte azt, hogy a m. tudomány férfiai mily nagyban folytak be arra, hogy a haza egysége létesüljön, hogy a csüggedt nemzetet lelkesítsék, tette buzditsák, s így ők nem csak a tudomány világosságát terjeszték, hanem a haza jövő nagyságát is munkálták. Megköszönte, hogy a nagy gyűlést itt tartani határozották, s ez által alkalmat nyújtottak arra, hogy a vidék természeti kincseit felkutathassák. Üdvözölte az előpataki birtokosság és a székely nép nevében.

Ezután alelnök Nendtvich Károly „Az égi testek lakhatósága” című értekezletét olvasta fel; ezen nagy fontosságu, mély tudományossággal irt beszéd általános tetszéssel fogadtatott.

Erre a küldöttségek és átiratok olvastattak fel; levelem szük tere nem engedi, hogy azokat mind elősoroljam, elég közülök a m. tud. akadémia, m. kir. kolozsvári egyetem, m. kir. József műegyetem, Kistaludytársaság, Erdélyi muzeum, Budapesti orvosi kör, az erdélyi természettudományi társulat, az általános m. orv. gyógyász. egyesület, bécsi cs. kir. gazdasági egyesület, debreczeni ref. kollegium, kir. m. természettudományi társulat, országos középiskolai egyesület küldöttségeit és átiratait megemlítenem, melyeket százakra menők követtek.

Az alapszabályok felolvasottaknak tekintettek, s ezután elnök bejelenté a borszéki birtokosság szíves meghívását, kiemelvén Csikszék Borszékra való kirándulást könnyítő ajánlatait, kéri az ezen kirándulásban részt venni kívánókat, hogy neveiket előlegyeztessék.

Torda város a visszaérkező tagokat hívja meg

Az erdővidéki bányatársaság az ottani kőszéntepek megtekintésére hívja meg a nagy gyűlés tagjait.

Dr. Gerloczy Gyula, az állandó középponti választmány titkára, ennek üdvözlő átiratát olvassa s javaslatait terjeszti elő.

Ezután következtek a pályamunkákról előterjesztések, melyek közül „A babonát” tárgyozó munkára a felbontott jeligés levélből Varga János aradi ügyvéd tünt ki szerzőül: a Hamary díj nyertesül a jeligés levél kis-újszállási tisztí orvos Dr. Fekete Lajost tüntet fel, ki éljenzések közt vette át a pályadíjt.

A folyó ügyek elintézése után Dr. Szabó Vazul szabad értekezése következett az „előpataki gyógyvizek és a torjai Büdösről” Dux Adolf bejelentett értekezése az időhaladta miatt a kézi-vásárhelyi gyűlésre maradt.

Közgyűlés után d. u. 3 órákor a társas ebédre siettünk, hol mintegy 500 ember vett részt. Az ebéd vigan folyt le s nem hiányzott a köszöntők hosszú sora sem; elnök a királyért és családjáért, Nendtvich az előpataki birtokosságért, Dr. Dobránsky a székely népert, Dr. Halász Geiza a nőkért és Damjanichs Jánosuéért, Horváth László a tudósokért, Dr. Reich — városunk szülőtte — az elnökért, K. Pap Miklós Dr. Arányiért emeltek poharat; volt még köszöntés Kossuth Lajosért, Orbán Balázssért. Nem maradt el Kerekes barátunk sem, ki a közönség általános óhaja között lépett középre s szellemeskedett szokott csinos rimjeivel.

Az ebédnek csak esti 5 óra vetett véget s nyolcz óráig a sétányon Bunkó jeles zenekara játékában gyönyörködve, ekkor a tánczvigalomba siettünk, melylyel egyszersmind búcsut vettünk Előpatakától másnap jó reggel útra indulandók. A bál fényesen sikerült. A díszes közönség valóságos gyöngykoszorút képezett. Ott volt Damjanichsné, Knöpfler Vilmosné, Damokos Antalné, Batizfalviné, Kühnléné, Beteg Ferenczné, Bruszt Ignáczné, Sántha Dezsőné. A lányok mindnyájan kellemes benyomást tettek még azokra is, kik nem tánczoltak, csak, mint magam is, gyönyörködötték szemünket. Ott volt a bájos Knöpfler Mari, Sztupa Jenni, Tarczali Bertha, Csernovics Roxanne, Arányi Hortenzia, Bruszt Vilma, Kühnle Teréz s több mások, kiket egyetlen estvei rövid együttlétünk nem engedett megismerhetni.

A társaság csak éji 2 órákor oszlott szét, tovább mulathattunk volna, de az idő drága s reggel korán kellett fölkelnünk, hacsak elmaradni nem akartunk.

Csik-Tusnád, 1875. aug. 31.

Augusztus 31-én reggel 7 órákor vettünk búcsut Előpatakától, hol a kedélyességgel párosult valódi magyar vendégszeretettel voltunk elhalmozva

Előpatakától Seps-Szent-Györgyig alig $\frac{5}{4}$ órai jó karban tartott út vezet, melyen mintegy 200 fogat rohogott be a nyílt székely város falai közé.

Itt az időt munkával kelletvén eltöltenünk, miután már délután 2 órákor Málnáson át Tusnádra volt szándékunk utazni, csak kevés időnk maradt a széttekintésre; a város azonban csinos épületei, tágas utcái, széles piacza, az annak közepén föllállított díszes honvéd-émlékszobor sat. által, mindnyájunkra kellemes hatást gyakorolt.

Megérkeztünk után a székházába siettünk, hol Háromszék tisztikara tisztelettel, élvő alispán Forró Ferenczcel; ezután Seps-Szt-György városa tanácsa mutatta be magát, Daczó János polgármester vezetése alatt; mindkettő beszédéből a vendégszeretet azon csillámától, mit nagy darab helyen talán egyedül a magyar tud kifejezni és éreztetni.

A tisztelgések után alakultak a szakosztályok s délelőtti 10 órákor vette kezdetét az ülés, melyen, a velünk levőkön kívül, Háromszék lelkes hölgyei közül is többen megjelentek.

Déli 12 órákor már vége volt a munkának, s a sikerült pohárfőszöntőkkel fűszerezett közeled után siettünk ismét podgyászolni, hogy még az nap belebb hatolhassunk az annyi kincset rejtő regényes székelyföld belsejébe.

Rövid másfél óra alatt már Málnáson találtuk magunkat.

Hazánknak ezen talán legfiatalabb fürdője egy szép völgyben fekszik, $\frac{1}{4}$ órányira Málnás községétől, az Olt folyó jobb partján erdő, rétek, berkek és az Olt által körül övezett szép térben.

Idejövetelünkkel fehérben öltözött kis leányok kínáltak virágcsokrokkal „málnási emlékül,” s mi a málnási emléket a gyöngédség jutalmául öltönyünkre tűzve, siettünk tovább a fürdő megtekintésére; kellemes látvány volt a sok komoly tudóst fölbokrétázva látni, mely bokrétákkal mint megannyi vőféj vonultunk be Tusná felé.

Az út hovatovább mind változatosabb, mind megragadóbb lett; jobb felől merész hegyek, magas sziklák és rengeteg bükkök; bal felől az Olt völgye a sebesen futó nyírral szegélyezett folyammal; a völgy terén munkás nép, mely jöttünkre mind az útszélekre húzódott.

Bikszádót elhagyva itt már Csikszék területére léptünk, hol a bükk- és nyír-erdőt a hűs keze havasi fenyő váltotta fel, s mi vigam haladtunk a balzsamos léggel borított tájon.

Esti 7 órákor értünk be Tusnádra, a székelyföld alig 25 éves, de már is látogatott s szépség tekintetében bizonyára páratlan s minden többi fürdőinket felülmúló bájos helyre.

A Schveicz és Holland regényes téreit beutazott útítársam egész bűvűhatás alatt látszott lenni s többször felkiáltott: minő szép, minden képzetet felülmuló szép ez!

S nem is ok nélkül. Ki Tusnádon csak egyszer volt, nem szólhat róla elragadtatás nélkül.

Beérve a merész s közvetlen a két völgyet ölelő havasok által körüvezett völgybe, mindjárt átellenben látjuk a fürdőt, melynek közepén a szép stílusban épült fűdött sétatér díszleg, mely nem csak esős, de szép időben is telve van fürdővendégekkel; e körül csoportosulnak a szépséges alakú, schveiczi modorban épült csinos épületek.

A fürdőtől északra „Schveicz” felirattal ellátott lépcsőn feljutva, találjuk gróf Mikes Benedek schveiczi modorban épült palotaszzerű három bérházát, melyek a fürdő legszebb pontján oly csinnal és izléssel kiállított Olympot képeznek, melyet még a nevét viselő Schveicz is méltán irigyelhetne. A kilátás innen felséges! Az Olton túl fenyvesekkel benőtt magas bércek emelkednek függélyes meredeken, versenyre hiva a szemben lévő nagy Csimágot, s ha ezt magasságban elérni képtelenek is, de mindenesetre túlszárnyalják, mert gyönyörű fenyvesei közül a legfantastikusabb sziklaszálak emelkednek ki; szemben a fürdővel a felső Solyomkő, melynek megközelíthetetlen sziklaüregeiben most is süvöltő solymok tanyáznak.

Svájczból lejőve északon, balzsamot, üdítő levegőt árasztó fenyvesek közt sétány kigyózik föl a hegyre, ezen mintegy tíz percznyi sétat téve a tetőt érhetni el, a melyen egy kis török mecsetszzerű nyughely van, a Ludmilla, hová az egészséggért küzdő betegek feljőve, áhitattal érzik keblöket eltelni, elragadtatva a festői tájképek — az örökszép természet e remek művei által.

Valóban e páratlan szép fekvés, fenyveskörnyezet, bő és sokoldalú alkalom a szorakozásra oly kedvező körülmények, melyek nem csak kezdetleges beteg kedélyekre gyakorolnak kedvező befolyást, de a tüdőbetegek részére éghajlati gyógyhelyé emelik a tusnádi fürdőt.

Tusnád mintegy 360 bérshobával bir; négy nagy vendéglője van, nyáronként jó zenekar mulattatja a közönséget.

Tüdőbetegek számára friss kecsketej is mindig kapható.

A vidék kirándulásokra szerföltött alkalmas, nevezetesen a torjai Büdös, Szent Anna tava és az Olt szorosának egyszerű vidéke.

Tusnádra érkezésünk alkalmával a leggyöngédebb, talán az eddig tapasztaltat is felülmúló figyelemmel fogadtak; tarackklővések hirdették a tudósok érkezését, szólott az ágyu egész éjjelig, mi megreszketteté a közeli havasokat s tompa morajjal tört meg a völgy csendes ölében; este az egész fürdő fényárban úszott, s a hegyeken föllállított szurok-lámpák kellemes látványul szol-

gáltak; a Ludmilláról, Tusnád ez egyik lelszebb pontjáról pedig, egy gyakorlott tűzmester mutatta be sikerült tűzjátékát.

Másnapra több kirándulások voltak tervezve, miről jövő levelemben.

Jogi szemle.

Prosper Despine marseilli orvos nézetei a büntetésekkal való bánásmódról nézve.

(Dr. Kraft Ebing után.)

(Folytatása és vége.)

A büntetésekkal való tevőleges erkölcsi bánásmód.

A) Erkölcsi érzélem nélküli büntetésekknek egy oly menhelyszerű intézetre és erkölcsi bánásmódról van szükségük, mely legalább is a jó önző érdekek fölbresztésére törekedjék. (Szerző szerint mindazon egyének, kik szakértők által a büntetők osztályába tartozóknak ismertetnek fel, vagy kik büntetésekre készülnek egy menhelyszerű intézetben volnának háritólagosan elhelyezendők, s ott addig gondozandók és visszatartandók, míg minden veszély lehetősége elenyészett.) A felügyelők szilárd és erélyes föllépés mellett, lélektanilag mivelt, értelmes és humanus egyének kell hogy legyenek. Meg kell nyerniök a reájuk bízottak bizalmát és vonalmát, fölbresztve azok becsülését. A legnagyobb jó akaratk mellett sem szabad azokkal czimboráskodniök. A felügyelőknek a letartóztatottak erkölcsi állapotát pontosan kell tanulmányozniök.

Az önös jó érzelmek, u. m.: a) vallásos érzélem; b) a családi viszony a család iránti érdeklődés fölbresztése által, az annak viszontlátására való vágy, a büntetés által családjának okozott szégyen és bánat fölidézése; c) a büntetés meghosszabbításától és fegyelmi büntetések alkalmazásától való félelem; a szabadulás reménye; a jó életmód által megszerzett jobb sors; az önbecsülés, vagy legalább önszeretet fölbresztése; oktatás, elismerés és kitüntetések által fejlesztetnek ki.

Vannak emberek, kiknél ezen önös érzelmek is hiányoznak; mikor is azokat csak idomítás és az anyagi érdekek alárendelt érzelmek, valamint érzéki ingerek és élvezetek által lehet rendes ölethez szoktatni.

A mettray-i gyarmat egyike azon menhelyeknek, melynél ezen alapelvek eredménynyel alkalmaztatnak. A visszaesések száma ott 75%-ról 3—4% szállott le.

Az egymáshoz illő (találó) egyéneknek Mettrayban is alkalmazásban levő csoportosítása, s mintegy család-szerű együtt lakása, felnötteknél is alkalmazhatónak látszik, csak hogy ezeknek nagyobb romlottsága miatt, kisebb csoportok alakítandók és nagyobb számú felvigyázó személyzet szükséges.

Ezen rendszer jó eredményeit kimutatta Despin az Albert Villo-i (Szavoyában) fegyházban, Abermayer pedig Münchenben.

A büntetésnek logikai végezlője a visszaesések megakadályozása és az erkölcsi javítás. Valamennyi repressio és kényszereszköz elvetendő, mert azok csak irigységet, tettétést és más visszás érzelmeket ébresztenek. Míg a pusztán büntetésre czélzó rendszer semmi eredményt sem képes felmutatni, addig az erkölcsi elbánás egy büntetésnél sem fog teljesen eredménytelen maradni. Annak tartalma ép oly kevésé határozható meg előre, mint a testi betegségeké. Az erkölcsi javításnak egyik fontos tényezője a munka; s főképen pedig a mezei munka. Az annál előforduló szökések veszélye kevés figyelmet érdemel.

A hallgató rendszernek semmi értéke sincsen, mert jelek és jelbeszéd által kijátszható. Ezen felül még kegyetlen is. Az elzárt maga kell hogy megkeresse tartása költségeit, s nem terhelheti ezzel a társadalmat (államot). Munkakeresményének csak többlete irandó az ő javára, mi kártékonyaságra ösztönöz.

Mint szorakoztató (felüdítő) eszközök alkalmazhatók az ének, zene és testgyakorlatok. Dohány és kávé élvezete kisebb mennyiségben, czélszerűen engedélyezhető. A büntetések nem küszöbölendők ki egészen, csak egyenesíteni kell azokat és csak is olyanra alkalmazni, ki méltatni tudja azokat (kire hatással vannak) s nem keserítették azok alkalmazása által.

A házszabályok legyenek egyszerűk, mindenki által megérthetők és világosan fogalmazottak. Csak az igazgatónak szabad büntetni, egy alárendeltnek sem. Soha se szabassék ki a büntetés szenvedélyes állapotban, soha se köyesse a büntetés nyomban a vétséget, soha se legyen az sértő, mindig méltósággal és sajnálattal hajtasák végre.

Tévednek azok, kik attól tartanak, hogy ily jó bábásmód mellett a haszontalanok még ingert fognak találni a büntetésekre, mert mindig elvész az egyéni szabadság; s ha mégis fordulnának olyanok elő kevesen, azokat hamar ki lehet ismerni, s kedvüket a letartóztatás kellemes oldalától elvenni.

Soha sem szabad valamely megjavultat, vagy meggyógyultat véglegesen elbocsátani addig, míg egy megpróbáltatásnak nem vettettet alá, vagy föltételelesen nem bocsáttatott szabadon. A föltételes szabadonbocsátás abból áll, hogy az illető bizonyos időn át a menhely közelében szabadon él és dolgozik, azonban még az intézet felügyeletének van alárendelve, vagy mintegy lábbadozók osztályán kell az illetőnek szabad életmód mellett, jó viselkedéssel átesni, mint az jelenleg Irlandban igen jó eredményekkel van alkalmazásban.

Ezen utóbb érintett intézetből elhelyezik az illetőt, s ha szabadon élve jól viseli magát, véglegesen elbocsátják.

A nagy közönség előítéletei még nagy mértékben akadályozzák a büntetések rehabilitációját; a visszaesések egy részének a nagy közönség által azok iránt szabadonbocsátásunk után tanúsított méltánytalan bánásmód az oka.

Mindig lesznek javíthatlanok is. Csak akkor szabad talakire a javíthatlanságot kimondani, ha már minden eszköz kimerítették. Ily egyéneket tartósan le kell tartóztatni és jól őrizni, azonban nem fegyeneczek módjára. Némelyik azok közül előre haladott korában ártalmatlanná válik, s még képes is lesz egy földmives gyarmatban (menhelyen), vagy szabadon is élni.

A javíthatlanok letartóztatási helyükön megfeszítő munkával foglalkoztatandók. Legjobb módszer egy külön intézetet állítani a javíthatlanok számára.

B) Az erkölcsi érzellemmel (érzékekkel) felruházott büntetettessel való bánásmód.

Míg a csak gyengén kifejlett erkölcsi érzélem mellett, erős, visszas hajlamokkal bíró egyének ugyanazon bánásmód alá vehetők az erkölcsi érzélem nélküliekkel; addig egy azokra alkalmas bánásmódnak nem vehetők alá az erkölcsi érzellemmel bírók. Ilyenek nagy büntetett csak szenvedélyes állapotban követhetnek el. Őket azért nem lehet büntetni, de bizonyos időre mégis valamely menhelybe helyezendők, részint erkölcsi állapotuk megfigyelése végett, részint pedig megintésük céljából, hogy időre ne hagyják magukat szenvedély által elragadtatni. Kisebbs büntetéseket és vétségeket azonban erkölcsi érzellemmel bíró emberek is követhetnek el erkölcsi becsület alá eső állapotban, s azokért büntetés alá is vehetők. Ilyeneknél azonban megelőzőleg hat a büntetés, mint másoknál is, kiknek hasonló vágyaik (ösztöneik, hajlamaik) vannak.

Túlszigoru büntetések ilyeneknél szükségfelettiek; a bünteték nemie szerint kell megválasztani a büntetést. A büntetésnek aránylagosnak kell lennie a büntetett. Rendszerint csak vétségek fordulnak ilyeneknél elő.

Hirrovat.

○ A székelyföldi leányárvaház és nevelőintézet igazgató válaszménya f. évi október hó 3-dik és következő napjain gazdasszonyi és házi ipar-kiállítást fog rendezni a „Transylvánia“ nagy termében. Addig is, míg az egész tervezetet közölnök, tisztelettel fölhívjuk az egész székelyföld leányait, hogy ismeretes ügybuzgalmukkal karolják fel a nemes irányu egylet ügyét s igyekezzenek minél fényesebb színben föltüntetni a női munkásságot, hogy így, midőn maguknak elismerést és érdemeket szereznek, egyúttal a szent ezült is kiki a maga jó akarata és tehetsége szerint előmozdithassa. A tárgyak folyó hó 20-áig beküldendők az egyes, alább felsorolandó tagjaihoz a rendezőségnek. Fölemlítjük ez úttal azt is, hogy a tiszta jövedelem fele részben a helyi jótékony nőegylet javára van szánva, a mi természetesen még nagyobb pártolását a közönségnek engedi remélnünk. A rendezőbizottmány következő úrhölgyekből áll: Gr. Toldalagi Viktorné, elnök; Jenei Albertné, alelnök; Máriaffi Albertné, Eisen Isidorné, Hirschmann Adolfné, Tribus Antalné, Imreh Sándorné, Borosnyai Pálné bizottmányi tagok.

○ Kovács Géza táviratdatiszt esküvője folyó hó 11-én leend Farkas Anna kisaszszonnyal Szász-Mátéban (Dobokamegye). Az új párnak sok szerencsét és állandó boldogságot kívánunk.

— **Törvénykezési változás.** A bírósági szervezetben létrejött változás folytán a fogarasi e. f. kir. törvényszék f. é. szeptember 30-val megszűnván s annak területére folyó év október 1-től kezdve a brassói kir. törvényszékéhez csatoltatván, a főméltóságu magy. kir. igaz-

ságügyminiszteriumnak folyó hó 7-ről 22965. sz. a. kelt magas rendelete alapján az érdekelt felek, illetőleg ügyvédek ezennel értesítetnek, hogy a f. é. október 1-én tuli napokra kitűzött, vagy esedékes pertári határnapok nem a fogarasi, hanem az illetékessé vált Brassói kir. törvényszéknél fognak megtartatni.

Törvénykezés.

A maros-vásárhelyi m. kir. ítélő tábla nyilvános ülésében az 1875-dik évi szept. 6-án és következő napjain következő ügydarabok adatnak elő:

I. Osztály. I. Tanács polgári ügyekben.

Binder Mihály r. b. által.

Szász nemzeti-egyetem Livárény község s t. e. kiigazítás, Blendea J. M. s t. id. Blendea J. h. e. adósság, Zeimer R. Göbbel M. e. fekvők átadása, n.-szebeni takarékpénztár Philip G. e. kézbesítési-díj, Stolz J. Hersch S. e. közös üzletből haszon, Kis J. özv. Győri Istvánné e. bekebelezés, Grod M. Müller J. e. atyaság elismerése, Dsánby M. Rositzky A. csödtöm. e. bekebelezés, Vass M. s t. Bartha M. e. bekebelezés, Contin J. A. s t. Contin A. e. végrendelet megsemmisítése, Moroján J. R. Pana N. e. kártérítés iránti perök.

Dr. Endes Gábor r. bíró által.

Blága György özv. Apór Gyuláné e. tulajdonjog elismerése, Balla Lászlóné özv. Apór Gyuláné e. ugyanazért, Filep Péter özv. Apór Gyuláné e. ugyanazért, Dobos Miklósné özv. Apór Gyuláné e. ugyanazért, Kaproncsai Dániel özv. Madár Lászlóné e. zálog kibocsátása, Makray László Makray Eszter s t. e. zárlat, Hatfaludi Ferenczné Szabó György e. fekvők kiadása, Gyertyánffy János Alsó-Ausztr. leszámítoló bank e. zárlat, Badea Mária Lebu Juon e. birtok átadása, Vikol János Hágye Katalin s t. e. 5600 frt, Boér Nina s t. a kir. kincstár e. igényper, Neagói Sándor a Basilita tanalap e. 6400 frt kártérítés iránti perök.

Deési Farkas r. bíró által.

Urányi Imréné Kászoni Muzsébeth Betegh Kelemen e. 1150 frt, A kolozsvári ev. ref. főtanoda Pál Mihály hagyatéka és Pál Albert s társai e. 7500 frt zálogjog átkebelezése, Gr. Gyulai Sámuel Susznán Vasília e. 189 frt 50 kr., Nyilesán Mária Nyilesán Stefán e. ingatlanok, Spierer Jakab Engelmann Jakab e. 3750 frt, Menasági József Lengyel János hagy. e. zálogváltás, Pap János hagy. Vári Károliha Taffelmayerne s t. e. urb. kárpótlás, Voith Simon Buzeczko Sándor e. 1400 frt, Hajdu Istvánné Hadnagy János e. zálogváltás, Oláh Jánosné s t. Oláh János e. örökrész kiadása, Gr. Gyulai Sámuel Hepteanu Tódor e. 151 frt 60 kr., Vutka Gligor a Tomi Dávid Jakab e. egy darab erdő és legelő, Gr. Kornis Klementine Piskintz község e. 2 darab ingatlan, Veis Rési Gerzon Mózes e. fekvők, Goll és társai Benedikti Sámuelné e. urb. kárpótlás kiutalása i. pezdek.

Pogány Károly r. b. által.

Tunyogi Farkas id. Várad István e. kezesség teljesítése, Zsoszaniu Nofie s társai a Dámó Mihály árvái gondnoka e. kártérítés, Gr. Kornis Victor Hátosiu Gligor e. birtokháborítás, özv. Katona Istvánné Veress Andor e. e. yh., Ciciry János Tasnádi István ellen bér követelés, Gombos László Tunyogi József e. tartozás, Zachariás Ferencz Mátéfy Pálné e. bolti contó, Kristál Albertné esiksztdomokosi Barabás e. som. yh. i. perök.

Illyés Károly pót bíró által.

A cs. kir. katonai kincstár Mendel József e. tulajdonjog, Zelig Raffael s társai Róth Betti e. birtokkiigazítás, A közhalmi majorsági pénztár Fogarasi Lajos s t. e. átkebelezés, Bogya Juon Nemegyei Sándor s t. e. igényper, Deési H. János Hersch Sára e. tulajdonjog bekebelezése, Pálffy Simon Butyka Rózália e. 315 frt, Farkas Ferencz Farkas Károlyné e. szerződés teljesítése, A Tatár Juon kiskoru árvái Ercsei József e. 2172 frt, A dévai kir. kincstári uradalom Bai Markutz e. birtokkiigazítás, Boecioga Bukur Nistor Dsuglea Juon e. 400 frt, Lungu Mária Hoadrea Bukur e. birtokháborítás, Décei Anna Opris Juon s társai e. 35 frt, Trauschénfels Lcuiza Hanay Ferencz e. 13 frt 33 kr., Kovács Jánosné Kovács Gergely e. 200 frt, Dávid Márton Zsurzs Alexandru s társai e. birtokháborítás, Ursika Filimon a Porcului Kerekes Mari s t. e. som. yh., Muntján Koszti Simon Péter e. 75 frt s járulékai, Theisz András Schuller András e. egy tehén és egy borju visszaadása i. perök.

Dr. Dózsa Miklós pót b. által.

A cs. kir. katonai kincstár az erd. vallás-alap ellen kérekedett jog, Römer Tamás Márczel Márton e. számadás, Bakó János özv. Maurer Károlyné s társai e. 2092 frt és 76 frt 80 kr., Ricsán Juon Hános Nutzu e. fekvőkhözi tulajdonjoga, Sipos János Czepes Simon e. 400 frt s járulékai, özv. Orbán Miklósné özv. Rosnyai Józsefné s Orbán Miklós hagyatéka e. fekvők, Paul György s társai Küttes Sára e. több ingók végrehajtás alóli kiszakítása, Bruzer Istvánné Bruzer István e. egyezség megsemmisítése, Bodor Károly Makray László e. 764 frt 82 kr. s járulékai, Pan Stefán Szalántzi Lőrincz e. 400 frt, Fischer Farkas Pascu Tódor hagy. e. 33 frt, Máncs Nikita s t. Csűrűlián László ellen 57 frt 48 kr., Fogarasi Györgyné Vajda Alexandru s t. e. 120 frt s jár., Tóth György Fodor József e. 80 frt, Deési András, mint Balló József gyámja Gadó István e. som. yh., Róm. cath. vallás-alap a cs. kir. katonai kincstár e. a károly-fehérvári exszuta rendi zárda és kertnek kiűritése s járul., Fride György Gáál Ferencz e. 150 frt s járulékai, Voicu János Ucia Jakab és neje e. 75 frt s jár., Engber Mihály Edényi Lipót ellen 80 frt s jár., Bürger Leopold Munkácsi Zsigmond e. 250 frt i. perök.

I. Osztály. II. Tanács polgári ügyekben.

Tribusz Antal r. b. által.

Jáád községe s t. Földra község e. birtokháborítás, Radu Irimie Goeza András e. 15 frt, 18 frt és 60 frt, Sipos Jánosné Sipos János e. 10 frt, György István Hegedüs Ferencz e. 30 frt, özv. Mihákovics Károlyné Henrich Juliánna e. 114 frt 45 kr., Schönauner János csödtömege Kieltsch Mihály e. 204 frt 37 kr., Molnár Márton Ládai Tivadar s t. e. som. yh., Márku Mária Gieb János e. szolgálati bér, Simoneti Justin Dorogia Chirilla e. kártérítés, Ruszán Nicolai Posia Achim lui Lázár s t. e. birtokháborítás, Benkő Elek Berner Mór e. 22 frt és 12 frt, Hann J. Károly Zauk György e. 150 frt 57 kr., Loyda József Ungar Károly e. 5 frt, 35 frt és 8 frt 50 kr., Brodsz Simon Slátár Mitra e. 17 frt, özv. Lőrincz Gáborné Mike András e. birtokháborítás, Márton József Miklós Mózes e. kártérítés, Bágyoni r. cath. egyház mohácsi g. cath. egyház e. som. yh., Deutschländer János s t. Reyer György s t. e. birtokháborítás, Dieter Konrád Henrich József e. 8 frt 40 kr., Buholtz Ilia Buholtz Lázár s t. e. 9 frt iránti perök.

Sándor János r. b. által.

Krisztea Nicolai Goeza Mihaila e. som. yh., Seres István Szurdukán Manoila és t. e. 25 frt, Gál Katalin Nagy György e. 6 frt, Moldován Juon Burus Lup e. som. yh., Morkán Juon Morkán Pásku e. 6 frt, Mokán Juon Husea Juon e. szerződés megszüntetése, Laurits Emmánuel Krausz Péter e. som. yh., Járú Juon Mária Jósif Járú e. som. yh., Koroju Simon Aftinia Méra s társai e. 258 frt, Nánási Samu Vucza George s t. e. 19 frt, Maxim Mária Kirzse Miklós e. 178 frt, Hángu Jakab György Dragus Juon György e. 50 frt i. perök.

Pipos Péter r. b. által.

Kelemen Józsefné Balog György és neje e. 45 frt, Vágó István Sienemann Károly s t. e. egy kerítés felállítás, Fleischer Anna Reindl János s t. e. 32 frt, Kádár Mihály s t. Márk Bálint e. yh., Buchholczér András Schneider János e. 64 frt 64 kr., Andrae György Branisce Juon s társai e. 28 frt, Branisce Móisze Brosu Móisze e. 50 frt, Handér János Comsia Dumitru e. 30 frt, Fröhlich Mihály Blos Johánu e., Firi Vasilie Csóka Joana Oni e. birtokháborítás i. perök.

Petri Ádám r. b. által.

Péter Mihály hagy. özv. Péter Györgyné e. egy db. zálogos fekvő kibocsátása, Csávási József Korbuly Bálint e. 8 frt 28 kr., Csávási József Korbuly Bálint e. 8 frt 28 kr., Csávási József Korbuly Bálint e. 8 frt 28 kr., Babos Imre Bodor Sándor e. 50 frt vételár, Muntján Stefán Szentmihály Mark Csalea e. som. yh., Malau Móisze Zalathna község ellen 12 frt, Bedelő község Bartha Albert e. som. yh., Popa Tódor Popa Irina s társai ellen haszonbéri szerződés megszüntetése, Zöldi Anna özv. Kosa Dánielné s t. e. ingóságokhozti tulajdonjog i. perök.

III. Osztály bűnügyekben.

Antalfy Gábor r. b. által.

Osorogar Petru s társai testisértés i. kih., Kolumbán Antalné becs. sért., Bidiga Györgyné s társai életbiztonság, Erőss Gergelyné s t. testi- és vagyonbiztonság

Násza Stéfán s t. becs. sért., Karácson Mihályné becs. sért., Vajda Sándor testisértés, Vargyasi József becsület-sértés, Daczó Ferencz s társai testisértés, Deremns Leon Tyoku becs. sért., Debreczeni Sándorné becs. sért., Kátóna László becs. sért., Jäger Ferenczné s társai becsület-sértés, Id. és ifj. Kozák István lopás, Kolcsár Antalné becsület- és vagyonbiztonság, Ábrahám Bertalan testisértés, Turi Anna becs. sért., Uzsika Gavrilla testisértés, Bokor Péter testisértés, Hegedüs László s társai lopás miatti ügyök.

Sztoyka Antal r. b. által.

Móisze Gramáda Jákob Simion s társai emberölés, sulyos testisértés és tolvajság, Vaszilie Tenasze és több társai több rendbeli tolvajság, Homorodeán Móisze csalás, Izsák Prodán sulyos testisértés i. bűnügyök.

Felelős szerkesztő:

KUTI ALBERT.

(136)

PÁLYÁZAT.

1-3

A maros-vásárhelyi róm. kath. hitközség részéről ezennel közhirrét tétetik, miszerint az ezen hitközség által alapított és fenntartott leányiskolánál a tanítónői állomás üresedésbe jövén, ezen állomás betöltésére pályázat nyitattik.

Ezen állomással évenként 400 osztrák frt. fizetés, szabadlakás, 60 frt failletmény, 30 frt seprítés, 5 frt grádics-világítási átalány és 5 frt krétapénz van egybekötve.

Fölhivatnak tehát mindazon érdekeltek, kik a jelzett állomásra pályázni kívánnak, hogy felszerelt és képességeiket tanúsító folyamodványaikat, ezen hirdetmény harmadik megjelenésétől számított 10 nap alatt a maros-vásárhelyi róm. kath. lelkész hivatához adják be, annál is inkább, mivel a később érkezettek tekintetbe nem vétetnek.

A pályázat beadása határidejére nézve a „Kelet” és „M.-Polgár” hirdetményei szolgálnak sinormértékül. Maros-Vásárhelyt, 1875. aug. 29-én.

A m.-vásárhelyi róm. kath. egyházközség.

A Borsodi Demeter-féle üzlet végeladása

szept. hó 30-án visszavonhatatlanul megszűnik,

miről a t. cz. közönség előlegesen értesítettik, hogy még ideje legyen szükségleteit fedezni; tekintve azt, hogy ily kedvező alkalom

olcsó bevásárlásra

egyhamar nem fog kinálkozni.

Különösen ajánlatnak az iskolák megnyitására beérkező fiatalságnak a szükséges

iskolai kellékek bevásárlása,

melyek különös leszállított árban számíttatnak.

Figyelmet érdemelnek a közelgő őszi és téli idényre szükséges

petroleum-lámpák s az ezekhez való üvegnemük,

továbbá:

norinbergi diszáruk, porcelán és üvegtárgyak,

melyek még mind dús választékban vannak, úgy, hogy

a t. vevők csak is saját érdekükben cselekesznek,

ha ezen üzletet felkeresik és mindennapi szükségleteiket ily

ritka jutányos áron fedezik.

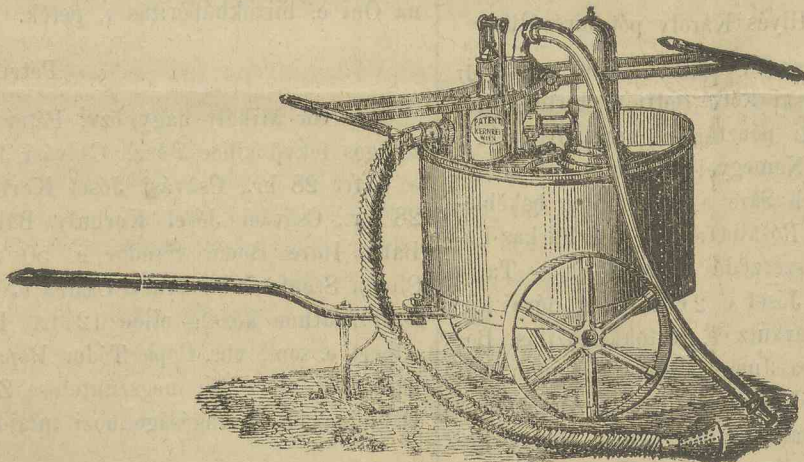
(131) (6-6)

(124.)

8-8

Fecskendők eladása.

Tűzi fecskendőket különböző nagyságban, legjobb minőségű és egészen új szerkezetűket ked-



vező fizetési feltételek mellett szállítok; eladás végett néhány ily fecskendő mindig készletben van.

Lakásom Maros-Vásárhelyt, Tyukszerutca 150l. sz. Gombási ház

Wallerstein Bernát.

49.—1875.

O. k. ig. sz.

(134) (2-3)

Pályázati hirdetmény.

A maros-vásárhelyi országos kórház bizottmánya f. 1875. évi augusztus hó 10-ről 28. o. k. b. szám alatti határozata következtében az üresedésben levő 300 frt évi fizetéssel összekötött „kórház alorvosi” állomás betöltése tekintetéből, pályázat nyitattik.

A pályázati kérelmek fölszerelten a kórház irndájában leendő benyújtása határidejéül folyó év szeptember hó 30. napja tüzetvén ki.

M.-vásárhelyt, 1875. szept. hó 1-én.

A marosvásárhelyi orsz. kórház igazgatósága.

Kiadó szállások és bolt!

1. A piacon levő nagy Görög-ház első emeletén a Tutsek István ur boltja feletti 3 szobából, konyhából, hijju és pinczéből álló szállás;

2. a piacon levő Páll Károlynő urasz. házában 5 szobából, konyhából, kamra, hijju és pinczéből álló szállás egészben vagy részben;

3. a Görög-ház alatt egy bolti helyiség álványokkal vagy a nélkül, jelen év Szt.-Mihály napjától kezdve, bérbe adandók.

Értekezhetni Richtzeit testvérek üzletében.

(135) (1-3)

Női ruha szabászat.

Több nagy városban, utóbbi időben pedig Pesten hosszabb időn át szerzett gyakorlati képzettségem folytán alólirt ajánlom magamat a t. „Hölgyvilág” szíves figyelmébe a legfinomabb, izlésesebb és divatosabb

női ruhák készítésére.

Gyermekruhák készítését szintén elvállalom s mint ezt, úgy minden más megrendelést a legjutányosabb ár mellett is pontosan teljesítek.

Illő föltételek mellett avatott oktatást is nyujtok a női ruha szabászatban.

Bővebben étekezhetni a Deák-Ferencz-utcában Drezdner Albert vendéglős urnál a Márkus Márk-féle új sörcsarnok udvarán.

Tisztelettel

Erdl Johanna,
szabónő Pestről.

(133) (3-3)